

» Pripravila: Dr. Simona
Kostanjšek Brglez, ZRC SAZU,
Umetnostnozgodovinski inštitut
Franceta Steleta

KULTURNA DEDIŠČINA

UMETNOST
ZA
TURIZEM

Prispevek je nastal v okviru projekta Umetnost za turizem. Umetnostnozgodovinske vsebine kot podlaga razvoju trajnostnega turizma Vzhodne Slovenije, ki ga sofinancirata Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport RS in Evropski sklad za regionalni razvoj, ter v okviru raziskovalnega programa Slovenska umetnostna identiteta v evropskem okviru (P6-0061), ki ga iz državnega proračuna sofinancira Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS.

Kip sv. Janeza Nepomuka v Modražah pri Poljčanah

V prispevku je predstavljen baročni kip sv. Janeza Nepomuka, ki je bil v 18. stoletju eden najbolj čaščenih svetnikov.

Kip stoji na zasebnem posestvu, kamor ga je dal pripeljati nekdanji lastnik **Karol Adelstein**. V nacionalnem registru nepremične kulturne dediščine je zaveden kot kip sv. Janeza Krstnika. Leta 2009 je bil z odlokom občine Poljčane zavarovan kot kulturni spomenik lokalnega pomena.

O usodi kipa

Kip iz peščenjaka je, neupšteva je glavo, visok dober meter in pol. Stoji na betonskem podstavku, na katerem je ob skoraj povsem nečitljivem napisu še mogoče razbrati letnico 1889. Glede na slog je moral biti kip izklesan okrog sredine 18. stoletja.

Od originalne skulpture je ohranjeno le telo svetnika, manjkata mu obe roki, glava pa je

bila pred nekaj leti dodana na novo. Podoba dolgolasca z brado in brki, ki po tipu ne ustreza sv. Janezu Nepomuku, ampak sv. Janezu Krstniku, mu je dal ljubiteljski kipar **Franc Černelč**, ki je med drugim izklesal tudi kip Zofije Rogaške v Studenicah. **Da gre v resnici za Nepomuka**, vidimo po značilni opravi. Odet je v sutano in čipkasto obrobljen koretelj, preko ramen pa ima krzveno kanoniško ogrinjalo.

O posestniku Adelsteinu

Kip je dal na svojem posestvu postaviti posestnik in tržan v Studenicah **Karol Adelstein**. Adelstein je bil leta 1828 rojen v Slovenskih Konjicah, nekaj časa je bival na Črešnjevcu, kjer je imel sorodnike, kot postrežnik pa je delal pri grofih Attemsih na gradu v Slovenski Bistrici. V sredini 19. stoletja se je poročil v Globoko. Pozneje je svoje posestvo v Globokem prodal, še vedno pa je obdržal vinograde v Modražah, ki so bili nekoč v lasti studeniških dominikank.

Vrh vinogradov je dal postaviti obravnavani kip, ki izvira iz Savinjske doline. Tam je stal na mostu, kot je to za tega svetnika

običajno, vendar so ga vojaki prevrnili v vodo. Adelstein je dal poškodovani kip popraviti kamnoseku Webbru v Celju in ga nato postaviti na svoje posestvo. To je moralo biti leta 1889, namreč ta letnica je vklesana na novejši visok betonski podstavek.

Zapuščen grob dobrotnika

Omeniti velja, da je bil Adelstein velik dobrotnik, njegova zasluga je, da je bila v zvonik studeniške cerkve sv. Lucije na levem bregu Dravinje nameščena mehanska ura. Karol Adelstein je umrl 11. januarja 1911, cerkvi pa je izročil 200 kron v želji, da se njegova gomila nikoli ne prekoplje. Pokopan je bil ob zvoniku cerkve sv. Lucije, nasproti vhoda, ki ni več v uporabi. Adelsteinov grob je sedaj povsem zapuščen, medtem ko je bila dotrajana nagrobna plošča, vzdignjena v cerkveno steno ob zvoniku, nadomeščena z novo.

Brez glave in rok

Kip sv. Janeza Nepomuka, ki ga je dal v Modražah popraviti obravnavani kipar, je bil v šestdesetih letih prejšnjega stoletja oskrunjen. Odtujeni

Sv. Janez Nepomuk, Modraž, stanje leta 2010

Kip sv. Janeza Nepomuka na mostu čez Bistrico

sta bili glava in roka, medtem ko ene roke že pred tem več ni imel. Eden od sedaj že pokojnih domačinov ga je znal pred leti podrobneje opisati. Imel je polne ustnice in skodrane lase, ki so mu segali do ramen, nosil pa je pokrivalo, ki po opisu ustreza značilnemu biretu. V pokrčeni levi roki je pred sabo držal odprto knjigo.

Žalostna usoda še nekaterih kipov

To pa ni edini baročni kip tega svetnika, zavetnika Češke, duhovnikov in vseh, ki imajo

Grob K. Adelsteina pri cerkvi sv. Lucije

opravka z vodo, ter priprošnja proti vodnim nevarnostim, ki ga je doletela žalostna usoda. V Slovenski Bistrici je na mostu čez potok Bistrica prav tako stal baročni kip iz peščenjaka. Proti koncu prejšnjega stoletja se je ob prenovi mostu malo polomil. **Stanislav Gradišnik** ga je nameraval dati popraviti in prenesti v grad, a je bil prepozen, saj so ga v Gradisu že zmleli v pesek.

V vogalni niši hiše ob mostu pa je bil nameščen leseni kip tega svetnika. Nekaj časa so ga hranili v bistriškem gradu, kasneje pa so ga izročili lastnikom, ki so obljubili, da ga bodo vrnili v nišo, a se to (še) ni zgodilo.

Še v prvi polovici prejšnjega stoletja je približno poltretji meter visok kamniti kip sv. Janeza Nepomuka stal tudi na severovzhodni strani bistriškega gradu nad jarkom. Ob zrušitvi obzidja naj bi padel v jarek, vendar ga med obsežnimi obnovitvenimi deli, ko je bil prekopen celotni jarek, niso našli, čeprav je bil že omenjeni Gradišnik še posebej pozoren ravno na ta kip. Našim zanamcem lahko tako predamo le spomine domačinov, pisano besedo in stare fotografije, ki pričajo o spomenikih kulturne dediščine, ki jih več ni.

Prihodnjič: Dvorec na Mariborski cesti v Sl. Bistrici in **kapela sv. Roka** v Kovači vasi.

Sv. Janez Nepomuk z novo glavo, stanje leta 2017

» Pripravil: Milan Sternad
iz Makol, fotograf in strastni
zbiratelj starih fotografij in
razglednic domačega in
okoljskih krajev.

Sajenje lipe v Makolah
pri Mesariču (domačija
Krpec) - stoji Slavko
Kovačec

ZAKLADNICA
STARIH
FOTOGRAFIJ

STARE
RAZGLEDNICE

Slovenska Bistrica,
leto 1898